

اطلاعات پرستاران نسبت به ویالها و سرمهای مصرفی

(دانشگاه علوم پزشکی تهران و بابل، ۱۳۸۱)

دکتر عبدالرحیم قلی زاده پاشا^{۱*}، دکتر محمدرضا حسنجانی روشن^۲

۱- استادیار گروه جراحی دانشگاه علوم پزشکی بابل ۲- دانشیار گروه عفونی دانشگاه علوم پزشکی بابل

سابقه و هدف: درمان بیماران در تمام بیمارستانها رابطه مستقیم با دانش پزشکان و پرستاران دارد از آنجائیکه پرستاران باید دستورات پزشکی را اجرا نمایند، و اکثراً دستورات پزشکی نیز بر مبنای سرم ها و ویال ها استوار است. این مطالعه به منظور شناخت دانش پرستاران به سرمها و ویال هایی شایع مصرفی انجام شده است.

مواد و روشها: این مطالعه بصورت مقطعی در تابستان سال ۸۱ در بیمارستانهای آموزشی و درمانی دانشگاههای تهران و بابل انجام شد. ابتدا پرسشنامه ای حاوی ۱۵ سؤال مربوط به دانش پرستاران نسبت به ویالها و سرمها تهیه و توزیع شد. سپس داده ها جمع آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون X^2 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته ها: ۱۶۹ نفر جمعاً به پرسشنامه ها پاسخ دادند که ۱۳۵ نفر (۷۹/۹٪) زن و بقیه مرد بودند. ۵۱ نفر از پرستاران ساکن تهران و ۱۱۸ نفر در شهرستان زندگی می کردند. در رابطه با سؤالات مربوط به سرمها و ویال ها بین پرستاران شاغل در بخشهای داخلی و جراحی و اورژانس ها اختلاف معنی داری وجود نداشت. فقط دانش پرستاران بخش داخلی در رابطه با انتخاب بهترین سرم در درمان اختلال آب و الکترولیت در بیماران با انسداد پیلور معده از دانش بقیه واحدهای پرستاری بالاتر بود ($p= ۰/۰۴۹$). دانش پرستاران در مورد ۳ سؤال از سرمها و ویال های شایع، صفر بود.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه بازنگری در اهداف آموزشی پرستاران در دوران تحصیل لازم بنظر می رسد. همچنین آموزش مداوم جامعه پرستاری برای پرستاران شاغل پیشنهاد می شود.
واژه های کلیدی: پرستاران، ویالها، الکترولیت ها، آموزش مداوم.

مقدمه

هدف اصلی آموزش عالی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز کشور با کسب توانایی مورد انتظار جهت احراز شغل مورد نظر و عهده دار شدن مسئولیت ها و وظایف مرتبط به حیطه عملکرد آن شغل می باشد و پرستاران نیز نقش مهمی را در روند درمانی بیماران بعهده دارند (۱ و ۲). با تضمین کیفیت مراقبت های پرستاری اطمینان حاصل می شود که هر بیمار سطح مشخص و قابل قبول مراقبت را دریافت

می کند و در حقیقت می توان گفت تضمین کیفیت پایه و اساس برنامه های تشخیصی، درمان و اداره عوارض خطرزا می باشد (۳ و ۴). پرستاران یک عضو مهم و فراموش شده در درمان بیماران می باشند. برای پیشگیری از عوارض درمانی و حاصل شدن نتیجه مطلوب درمانی نقش پرستاران انکار ناپذیر است. یکی از علل قابل پیشگیری در عوارض بیماران در بیمارستانها اجرای ناقص و یا عدم اجرای دستورات پزشک می باشد که یقیناً پرستاران در جلوگیری از آن می توانند نقش

تابستان ۱۳۸۲

افزار SPSS و آزمون آماری X^2 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

جمعاً ۱۶۹ نفر از پرستاران پرسشنامه را تکمیل نمودند که ۱۳۵ نفر (۷۹/۹٪) زن و بقیه مرد بودند. ۵۹ نفر کمتر از ۲۰ سال، ۲۰ نفر بین ۲۰-۵ سال، ۳۶ نفر ۱۰-۵ سال و ۵۴ نفر بیش از ۱۰ سال سابقه خدمت داشتند. ۸۲ نفر در بخش داخلی، ۶۰ نفر در بخش جراحی و ۲۷ نفر در بخش اورژانس مشغول انجام وظیفه بودند. ۵۱ نفر از پرستاران در تهران و ۱۱۸ نفر در بابل زندگی می کردند. در رابطه با پاسخ سؤالات مربوط به اطلاعات سرمها و ویال بین پرستاران شاغل در بخش های داخلی، جراحی و اورژانس اختلاف معنی داری وجود نداشت. آگاهی پرستاران بخش داخلی در رابطه با سؤال (بهترین سرم در درمان اختلال آب و الکترولیت در بیماران با انسداد پیلور) از پرستاران بخش اورژانس و جراحی بیشتر بود (P=۰/۰۴۹) (جدول ۱).

مؤثری را دارا باشند(۱). مطالعات مختلف نشان داد که آموزش بالینی پرستاران، برای افزایش مهارت های بالینی آنها مناسب نیست(۶-۳). چون شایع ترین مواد مصرفی برای بیماران بستری شده، سرم ها و ویالهای تزریقی می باشد. این مطالعه به منظور بررسی میزان آگاهی پرستاران به سرمها و ویال های شایع مصرفی در بیماران، انجام شده است.

مواد و روشها

این مطالعه به روش مقطعی در بیمارستانهای آموزشی و درمانی دانشگاههای علوم پزشکی تهران و بابل در تابستان ۸۱ انجام شد. ابتدا پرسشنامه ای حاوی مشخصات سنی و جنسی پرستاران و ۱۵ سؤال در رابطه بانواع سرمها و ویال های شایع تهیه گردیده و سپس بصورت حضوری در ۴ بیمارستان آموزشی و درمانی در تهران (بیمارستانهای شهید رجایی، شهید مطهری، لقمان و امام حسین) و دو بیمارستان در بابل (بیمارستانهای شهید بهشتی و شهید یحیی نژاد) مراجعه و بصورت سیستماتیک پرسشنامه در اختیار پرستاران قرار گرفت. سپس پرسشنامه ها جمع آوری و داده ها توسط نرم

جدول ۱. پاسخ های صحیح و غلط پرستاران داخلی، جراحی، اورژانس و مقایسه پاسخ ها در بخشهای مختلف

متغیرهای مربوط به دانش	پاسخ دهندگان	پرستاران بخش داخلی	پرستاران بخش جراحی	پرستاران بخش اورژانس
		پاسخ درست(غلط)	پاسخ درست(غلط)	پاسخ درست(غلط)
مقدار قند در یک لیتر سرم قندی ۵٪	(۴۱)۴۱	(۴۱)۱۹	(۱۵)۱۲	
مقدار اکی والان سدیم در یک لیتر نرمال سالین	(۷۹)۳	(۵۹)۱	(۲۷)۰	
مقدار اکی والان پتاسیم در یک لیتر نرمال سالین	(۷۳)۹	(۵۷)۳	(۲۷)۰	
میزان اکی والان بیکربنات در یک لیتر سرم رینگر لاکتاب	(۸۲)۰*	(۶۰)۰*	(۲۷)۰*	
مقدار ایک والان سدیم در ۱۰cc از محلول NaCl ۲۰٪	(۸۲)۰	(۶۰)۰	(۲۶)۱	
مقدار اکی والان پتاسیم در ۱۰cc از محلول KCl ۱۰٪	(۶۹)۱۳	(۵۷)۳	(۲۵)۲	
مقدار اکی والان سدیم در لیتر سرم قندی ۵٪	(۶۵)۱۷	(۴۹)۱۱	(۲۲)۵	
مقدار اکی والان سدیم در یک لیتر سرم رینگر	(۸۱)۱	(۶۰)۰	(۲۷)۰	
مقدار اکی والان سدیم در یک لیتر سرم $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$	(۸۲)۰*	(۶۰)۰*	(۲۷)۰*	
مقدار اکی والان پتاسیم در یک لیتر سرم $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$	(۷۹)۳	(۵۸)۲	(۲۶)۱	
بهترین سرم در درمان شوک هیپولمیک	(۲۴)۵۸	(۱۹)۴۱	(۸)۱۹	
سرم انتخابی در اختلال آب و الکترولیت در بیماران با انسداد پیلور معده	(۶۱)۲۱	(۵۲)۸	(۲۵)۲	

مقدار مایع نگهدارنده در یک پسر با وزن ۵ کیلوپی در ۲۴ ساعت	(۷۷)۵	(۵۶)۴	(۲۴)۳
مقدار نیاز سدیم در یک پسر با وزن ۵ کیلوپی در ۲۴ ساعت	*(۸۲)۰	*(۶۰)۰	*(۲۷)۰
مقدار پتاسیم مورد نیاز در یک پسر با وزن ۵ کیلوپی در ۲۴ ساعت	(۸۲)۰	(۵۹)۱	(۲۷)۰

P= Not Significant

* چون هیچ کدام از پرستاران به این سئوالات پاسخ ندادند. قابل مقایسه نیستند.

بحث

این تحقیق نشان داد که میزان آگاهی پرستاران نسبت به سرماها و ویالها بسیار نامطلوب است. متغیرهای مورد بررسی از مواد شایع مصرفی در بخشهای مختلف بیمارستانی می باشند که در صورت اجرا نشدن صحیح دستورات پزشک ممکن است منجر به عوارض نامطلوب در بیماران گردد. در مطالعه ای که صابریان در سال ۱۳۷۷ در فارغ التحصیلان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام داد، نتیجه گرفت که ۸۶/۶٪ دانشجویان به تنهایی قادر به مراقبت از بیماران نبودند (۷).

مطالعه دیگر نیز نشان داد که پرستاران علیرغم داشتن پایه تئوریک قوی از تبحر و مهارت و کارایی کافی در محیط های بالینی برخوردار نبوده و در فرآیند مشکل گشایی دچار ضعف هستند (۵). آماده سازی دانشجویان پرستاری برای ورود به جایگاه حرفه ای مستلزم آموزش های تئوری و عملی مناسب است آموزش بالینی به لحاظ اهمیت، قلب آموزش حرفه ای شناخته شده است. زیرا که بیش از ۵۰٪ وقت دانشجویان پرستاری در این محیط سپری می گردد (۹ و ۶). این تحقیق نشان می دهد که پرستاران فارغ التحصیل مهارت های لازم را در رابطه با شغلشان در زمان تحصیل کسب ننمودند. در یک مطالعه در مشهد نشان داد که ۸۹٪ دانشجویان پرستاری از برنامه تئوری و عملی پرستاری رضایت نداشته و ۶۰٪ قادر به اجرای مهارت های بهداشتی و حمایتی و حفاظتی نبودند (۱۰). نیازهای آموزشی عبارتست از تغییرات مطلوبی که باید در فرد یا افراد یک سازمان از نظر دانش و مهارت به وجود آید تا بتواند وظایف و مسئولیت های مربوط به شغل خود را در حد مطلوب، قابل قبول و متطبق با استانداردهای کاری انجام دهند (۱۲ و ۱۱). لازمه زندگی ارتقای کیفیت و به عبارتی استفاده بهینه از منابع در جهت افزایش سطح معلومات و عملکرد از نظر کمی و کیفی است و در این

راستا آموزش مهمترین عنصر بهره وری در توسعه بخشها از جمله بخش بهداشت و درمان است زیرا که آموزش و تربیت صحیح دانشجویان امروز و آینده سازان فردای جامعه تأثیر متقابلی در بهره وری کلان و نیز بهره وری منابع دارد. بنابراین پرستاران باید دانش و مهارت های لازم را برای حرفه آینده خود کسب نمایند و در این میان نقش پزشکان و مدیران پرستاری می تواند در تداوم آموخته های دانش پرستاری که در طی تحصیل کسب نمودند، مؤثر باشد. در یک مطالعه نشان داد که پرسنل و پزشکان بخشها بندرت با پرستاران بعنوان نقش آفرینان اصلی درمان بیماران توجه دارند (۱۴ و ۱۳). قبل از اجرای آموزش در هر مقطع و موقعیتی ارزیابی و تشخیص نیازهای آموزشی یک اصل مهم است و با این ارزیابی ماهیت، وسعت و حیطه برنامه آموزشی تعیین می شود (۱۵). مطالعه ما نشان داد که تقریباً تمام پرستاران بر متغیرهای مهم پرستاری که در درمان بیماران نقش دارند، ناآگاه می باشند. بنابراین برنامه آموزشی پرستاران باید بر مبنای اهدافی باشد که نیازهای شغلی آینده آنها را برطرف سازد، زیرا که با تعیین نیازهای آموزشی می توان انتظار داشت که آموزش بر روی اهداف سازمانی همچون مراقبت بهتر از بیماران، کاهش هزینه ها و رضایت کارکنان تأثیر مثبت داشته باشد (۱۶). بنابراین با توجه به نتایج این بررسی پیشنهاد می شود. اولاً

در برنامه آموزشی دوران تحصیل رشته پرستاری تجدید نظر شود و ثانیاً آموزش مداوم بر مبنای افزایش دانش و مهارتهای عملی آنها در رابطه با سرماها و ویالها انجام شود.

تقدیر و تشکر

از پرسنل پرستاری دانشگاههای علوم پزشکی تهران و بابل که ما را در اجرای این تحقیق یاری نمودند و همچنین از آقای دکتر حاجی احمدی بخاطر تجزیه و تحلیل آماری قدردانی می شود.

تابستان ۱۳۸۲

References

1. Parsly K. Quality improvement in nursing and health care. London Chapman and Hall 1994 pp: 7091 .
۲. عظیمیان ج: نیازهای آموزشی مدیران پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین در زمینه تضمین کیفیت مراقبت های پرستاری. مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین، ۱۳۸۱؛ ۲۲: ۷۵-۸۰.
۳. فرنیاف: بهره وری در آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی. مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد. ۱۳۷۹؛ ۸(۲): ۷۲-۶۸.
4. Gillies Dee A. Nursing management. W B Saunders 1995pp: 515.
5. Scheetz L. Bacalaurate: Nursing student preceptionship program and the development of clinical cometenec. J N Edu 1989; 28: 29-32.
6. Monhan R. Potential outcomes of clinical experience. J N Edu 1991; 184): 176-87.
۷. صابریان م. بررسی حداقل توانمندی های کسب شده توسط دانشجویان کارشناسی پیوسته پرستاری در آموزش بالینی پرستاری داخلی و جراحی. ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی سال ۱۳۷۹؛ ص: ۱۰۹.
8. Nohas Violeta N, Al Nobani M: Jordanian undergraduate nursing students perceptions of effective clinical teachers. Nurs Educ Today 1999; 19: 63948
۹. شایسته ص. تأثیر کاربرد الگوی نظارت بالینی بر کیفیت تدریس مدرسین دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۷۹؛ ۱(۱): ۶۱-۵۵.
۱۰. اثنی عشری م، ناظمی ع. دیدگاههای دانشجویان از آموخته های خود در دوره کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد در اسفند ماه ۷۷. ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی سال ۱۳۷۹؛ ص: ۱۸۹.
۱۱. ناجی ع. ضرورت تعیین و اجرای استانداردهای پرستاری در پیشگیری از انتشار عفونت های بیمارستانی. سمینار نقش پرستار در پیشگیری و کنترل عفونت های بیمارستانی. دانشگاه علوم پزشکی یزد، ۱۳۷۰؛ ص: ۳-۲۱.
۱۲. صالحی ش، سلیمانی ب، امینی پ، شاهنوشی ا. بررسی ارتباط سبکهای یادگیری و روشهای آموزشی ترجیحی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۷۹؛ ۱(۱): ۶-۴۱.
۱۳. چراغی ف، شمسایی ف. نظرات دانشجویان سال آخر پرستاری دانشگاه علوم پزشکی همدان در مورد آموزش بالینی، ویژه نامه سومین همایش کشوری آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ۱۳۷۷؛ ص: ۱۵۶.
14. Moemenusab M, Rahemi S, Ayatollahi A, et al. The effect of video-based instruction on students' cognitive learning. J Med Educ 2002; 1(3): 129-31.
15. Mc Glosky J, Grace KH. Current issues in nursing, 5th ed. St Louis Mosby 1997; 125-37.
16. Kelly J Ka. Nursing staff development, 2nd ed, Philadelphia JB Lippincot 1996; 256-62.

* آدرس نویسنده مسئول: بابل، بیمارستان شهید بهشتی، گروه جراحی، تلفن: ۰۱۱۱-۲۲۵۲۰۷۱-۴